

Бондар М. І.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри
обліку підприємницької діяльності,

Хіхол О. Д.,

магістрант обліково-економічного факультету,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ГАРМОНІЗАЦІЯ, СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА УНІФІКАЦІЯ СТАНДАРТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В умовах сучасних трендів розвитку національних економік усе більшого включення їх до процесів регіональної економічної інтеграції та економічної глобалізації, поглиблення співробітництва національних економічних суб'єктів з перспективними закордонними торговельними партнерами та регіональними інтеграційними об'єднаннями, покращення для вітчизняних виробників умов торгівлі на зовнішньому ринку, а також враховуючи чималу кількість міжнародних підприємств на території країн світу, зокрема, дочірніх підприємств транснаціональних корпорацій і національних фінансово-промислових груп, зорієнтованих на закордонну економічну діяльність, виникає необхідність гармонізації, стандартизації та уніфікації як бухгалтерського, так і фінансового обліку в Україні зі світовими стандартами. Відмінності у таких стандартах можуть зробити вкрай ускладненими умови виходу національних компаній на світові ринки, негативно позначившись на їх конкурентних позиціях у глобальній економіці. Зокрема, однією з проблем є наявність різних форм подання звітності та різних підходів до визначення та визнання об'єктів обліку. Необхідність гармонізації фінансової звітності на світовому рівні визнає більшість вітчизняних та іноземних авторів.

М. Метьюс і М. Перера, узагальнюючи власні думки та погляди інших авторів, зазначають, що узгодження різних систем бухгалтерського обліку і звітності введенням їх у рамки загальної класифікації, стандартизація форм із збереженням істотних відмінностей, перехід до обмеженого набору альтернативних методів або їх вилучення для підтримки гнучкості бухгалтерського обліку господарських операцій, подій та обставин, буде доцільним особливо за тих умов, якщо це буде здійснено у регіональній структурі, тобто в рамках групи країн із подібними соціально-економічними та політичними умовами [1]. Відповідність норм та уніфікація принципів

ведення бухгалтерського обліку і статистики, стандартизація звітності у країнах, що входять до інтеграційних об'єднань або знаходяться у регіоні з інтенсивною внутрішньорегіональною торгівлею (наприклад, у ЄС на неї припадає понад 70 % зовнішньої торгівлі країн-членів, у Південно-Східній Азії — понад 50 %), передбачає поєднання та взаємну відповідність законодавства країн щодо регулювання бухгалтерського обліку і статистики, навіть за умов існування в кожній країні своєї моделі організації обліку і системи стандартів. Гармонізація дасть змогу: підвищити порівнянність бухгалтерської звітності різних країн; активізувати оборот капіталу; підвищити загальний методологічний рівень бухгалтерського обліку; скоротити витрати часу на складання бухгалтерської звітності багатонаціональними корпораціями; посилити дієвість соціального контролю над міжнародними корпораціями; більш оптимально розподілити світові ресурси [2].

Це має сприяти формуванню режиму максимального сприяння бізнесу, зниженню адміністративних бар'єрів для його розвитку, покращенню умов експорту для вітчизняних товаровиробників, модернізації податкової системи і поглиблення, внаслідок цього, рівня та якості міжнародної економічної інтеграції України.

Проблемою, на значущість якої вказують окремі дослідники, є історично сформовані системи обліку в деяких країнах, різна ступінь готовності щодо впровадження цих стандартів, а також різні підходи до державного регулювання економікою, що має своє відображення насамперед у податковому законодавстві, формуванні і представленні звітності підприємств в окремих країнах.

Процеси такої гармонізації здійснюються на регіональному та міжнародному рівнях. На міжнародному рівні до створення міжнародної системи бухгалтерського обліку, яка базується на загальних облікових принципах і виробляє єдині стандарти фінансового обліку та звітності для співставності фінансових результатів діяльності підприємств усіх країн світу, залучено ряд організацій, основними з яких є:

- Комітет з міжнародних бухгалтерських стандартів (КМСФЗ, або IASC — International Accounting Standards Committee);

- Міжнародна організація комісій з цінних паперів (МОКЦБ);

- Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ);

- Організація Об'єднаних Націй (ООН);

- Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [3].

В Україні процес гармонізації вітчизняних нормативних актів з міжнародними триває уже понад 10 років. Зміст національних стандартів у цілому відповідає вимогам міжнародних регуляторних актів у цій сфері економічної діяльності, адже побудовані на основі міжнародних стандартів та не суперечать їм, проте національні стандарти розглядають значно вужче коло питань, ніж міжнародні, та мають з ними деякі концептуальні суперечності. Концептуальні основи (Framework) міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності, які є своєрідним вступом до стандартів, визначають:

- мету фінансової звітності;
- припущення, що покладені в основу фінансових звітів;
- якісні характеристики фінансових звітів;
- склад фінансової звітності;
- визнання елементів фінансових звітів.

Зазначимо, що МСФЗ не визначають порядок ведення бухгалтерського обліку. Вони описують загальні правила оцінки та подання інформації у фінансових звітах, є орієнтиром гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку і фінансової звітності в усьому світі. Багато країн приймають МСФЗ як базовий документ, на основі якого розробляють власні національні стандарти [4].

За результатами досліджень щодо застосування МСФЗ у різних країнах виділяють 9 груп країн, які застосовують МСФЗ або узгоджують національні стандарти з ними. Україна відноситься до п'ятої групи, найбільшої за чисельністю, в якій національні стандарти розробляються окремо, але, в більшості випадків, базуються на аналогічних з міжнародними нормами принципів побудови [5].

Успіх запровадження міжнародних стандартів був би вагомий, якби цьому не протистояли США та Канада, облікові системи яких визнані провідними у світі завдяки найбільшому й досить розвиненому фондовому ринку.

Прийняття урядом України рішення щодо вступу до складу ЄС і СОТ потребує розгляду питань щодо гармонізації системи бухгалтерського обліку України відповідно до вимог цих організацій. Особливі труднощі щодо стандартизації обліку зумовлені вимогами ЄС. Існує стурбованість тим, що за певних обставин національні стандарти можуть втратити сенс, якщо вони повністю відповідатимуть міжнародним стандартам.

Проведений аналіз дає можливість визначити, що перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності та бухгалтерського обліку дасть змогу істотно поліпшити вітчизняний облік і звіт-

ність, сприятиме його відкритості й зрозумілості для внутрішніх і зовнішніх користувачів інформації, зокрема, для іноземних інвесторів і кредиторів. У цілому МСФЗ — це гнучка, динамічна система, яка відіграє позитивну роль у вдосконаленні національного бухгалтерського обліку і фінансової звітності та інтеграції держави у світове співтовариство. Оскільки фінансова звітність в Україні має будуватися на єдиних засадах, адже без цього не може бути досягнута співставність результатів діяльності окремих суб'єктів господарювання та країни загалом, а також країна має посилювати інтеграцію у світове співтовариство, то в процесі гармонізації фінансової звітності українських підприємств треба врахувати досвід розвинених країн (зокрема, країн ЄС). Зазначимо також, що перехід до МСФЗ повинен мати не «декларативний» характер, а бути поступовим процесом їх імплементації за наявності відповідного інституційного механізму в Україні, здатного забезпечити їх ефективне використання з метою покращення конкурентних умов для національних економічних суб'єктів на світових ринках товарів і послуг.

Література

1. Кужельний М. В., Левицька С. О. Організація обліку: підручник [Електронний ресурс]. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с. — Режим доступу: http://www.ebooktime.net/book_233_glava_116_%D0%A2_%D0%B0_%D0%B1_%D0%BB_%D0%B8_%D1%86_%D1%8F_12.1.html.
2. Іськова Н. О. Бухгалтерський облік: сучасні реалії та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Н. О. Іськова // Русаука: тези конференції. — 2010. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2010/Economics/75648.doc.htm.
3. Кузіна Р. В. Гармонізація фінансової звітності: міжнародний досвід та українська практика [Електронний ресурс] / Кузіна Р. В. // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». — № 721. — 2012. Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12695/1/23_119-131_Vis721menegment.pdf.
4. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник [Електронний ресурс]. — К.: Знання, 2004. — 447с. — Режим доступу: <http://library.if.ua/book/46/3217.html>.
5. Джаферова С. Е. Теоретико-методичні передумови стандартизації та гармонізації системи бухгалтерського обліку в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Джаферова С. Е. // Экономика Крыма. — № 1(42). 2013. Режим доступу: http://crimea.crimea.edu/arhiv/2013/econ_1_2013/047djaf.pdf.